

IGAZI DEMOKRÁCIA HELYBEN

A közszféra és a civilek partnerségei működés közben

GEF

GREEN EUROPEAN FOUNDATION

INSTITUT ZA
POLITIČKU EKOLOGIJU

ÖKOPOLISZ
KÖZMŰVELŐSÉG

A kiadványt a Zöld Európai Alapítvány (Green European Foundation) állította össze a Politikai Ökológiai Intézet (Institute for Political Ecology) és a Heinrich Böll Alapítvány (Heinrich Böll Foundation) támogatásával.

A füzet megjelentetését az Európai Parlament Zöld Európai Alapítványnak nyújtott pénzügyi támogatása tette lehetővé. Az Európai Parlament nem felelős a kiadvány tartalmáért.

A kiadvány ingyenesen megrendelhető az info@gef.eu címen.

IGAZI DEMOKRÁCIA HELYBEN

A közsféra és a civilek partnerségei működés közben

2019. január

Szerző: Vedran Horvat, Politikai Ökológiai Intézet (Institute for Political Ecology)

GEF projekt koordináció: Carlotta Weber

Korrektúra és szerkesztés: Aoife Daly

Kiadványterv és elrendezés: Nuno Pinto da Cruz

Magyar fordítás: Trombitás Gábor

Zöld Európai Alapítvány (Green European Foundation)

Rue du Fossé 3 – 1536 Luxembourg

Brüsszeli iroda: Rue d'Arlon 15 – 1050 Brussels, Belgium

info@gef.eu – www.gef.eu

Bevezetés

Az elmúlt néhány évben nyilvánvalóvá vált, hogy a polgárok Európa-szerte azért lépnek fel közösen, hogy megzavarják a megszorító intézkedések, az intézményes korrupció, vagyis az állam foglyul ejtése (state capture), a közszolgálati ágazat rossz irányítása vagy a közfunkciók és közérdek bitorlása miatt kialakult ártalmas helyzetet. Különösen helyi és önkormányzati szinten – ahol a hatóságok és állampolgárok közötti kölcsönhatás szorosabb – tudnak a közállapotokkal való elégedetlenség nyomán megjelenő kezdeményezések hamar olyan valós politikai alternatívákká válni, amelyek lehetővé teszik a polgárok magasabb arányú részvételét a közéletben, a köztulajdon növelését, a nagyobb átláthatóságot, továbbá több hatalmat biztosítanak a demokratikus képviselőknek. 2018-ig az európai progresszív politikai közösségek és társadalmi mozgalmak széles köre hívott fel Európa municipalizálására, önkormányzatosítására.¹ Számos kérdésben határozott egyetértést születt az önkormányzatosító (municipalista) mozgalom által létrehozott Félelemmentes Városok Csúcson sok haladó szellemű város között, a déli Nápolytól, Barcelonától és Madridtól az északi Gentig, Amszterdamig és Hamburgig.² A polgárok bevonása, köztulajdonban levő szolgáltatások, részvételi kormányzási modellek – mindezeket és továbbiakat közvetlenül ihletett és ösztönzött az a széles körű, a javak megosztását hirdető köztulajdon-mozgalom, amely már szervezett összejöveteleket Európa-szerte, és eredményeket is elért a köztulajdon megtartása és a demokratizálódási folyamat kiterjesztése terén néhány kevésbé szem előtt levő városban, például Grenoble-ban vagy Bécsben.³ Bár a jelenlegi hatalommegosztás vitatása gyakran a meglévő rendbe vagy szabályokba ütközéssel kezdődik, fokozatosan konstruktívabb javaslatokhoz is vezethet, amelyek viszont valódi változás előidézőivé válhatnak egy város társadalmi felépítményében. Néhány esetben ez intézményes innovációt eredményez, és olyan gyakorlatokat vezet be, amelyek közvetlenül lehetővé teszik az állampolgárok részvételét a közéletben, ezzel megkérdőjelezzik a demokratikus gyakorlatok folyamatos lefokozását pusztán reprezentatív modellekké.

A jelentés elsősorban „a közzféra és a civilek partnerségeinek” kialakulását fogja vizsgálni ellenjavaslatként a kiemelkedőbb köz- és magánsféra partnerségeinek (PPP-k) káros hatásaira. A közzféra és a civilek partnerségei az intézményi megállapodások új, hibrid formáját jelentik, melyben a polgárok demokratikus képviselője és jelentős társadalmi energiájuk a közigazgatás intézményi stabilitásával társul. A közzféra és a civilek partnerségei nemcsak valódi alternatívát jelentenek a káros PPP-kre, amelyek magánbefektetők nyereségérdekeltségére támaszkodnak, háttérbe szorítva a közérdeket, hanem – az esettől függően – egy új intézményi formára is példák, amelyben a polgárok, alkotóerejük közösen gyakorolva, új értéket hozhatnak létre. Az Európa különböző városaiban és önkormányzataiban vezető tisztségeket betöltő zöldek számára különösen előnyös lehet a polgárok bevonása, mivel ez a zöld politikai projektek iránti lelkesedés új forrását jelenti.

Gent, Belgium – Köztulajdon átmeneti terv

Az európai progresszív városok növekvő családjának részeként Gent különösen érdekes, mivel a város igazgatása köztulajdon átmeneti terv készítésére adott megbízást, ezzel a város köztulajdonlái elvek szerinti átalakítását a legfontosabb teendői közé emelte. A terv a P2P Alapítványnál¹ tevékenykedő Michel Bauwens és Yurek Onzia által végzett kutatás eredménye, amelynek összegzése 23 egységes javaslatot sorol fel arról, hogy a város hogyan tud intézményesen alkalmazkodni a javak megosztásával kapcsolatban felmerülő rengeteg igényhez.²

A tanulmány nemcsak Gent, hanem más európai városok sikeres települési köztulajdon kezdeményezéseit is bemutatja, és kiemeli az azokban rejlő lehetőségeket – nem utolsósorban gazdasági szempontból:

1. Az ökológiai átmenet szerves részeként a megosztott és közös infrastruktúrák csökkenő ökológiai lábnyoma tekintetében.
2. „A város újraiparosításának eszközeként a kozmo-lokális mintát követve, amely a globális szakmai együttműködést az ismeretek köztulajdona terén egyesíti a termelés okos áthelyezésével”.
3. A „Demokrácia+” rendszereként, mely a közemberekkel szorosan együttműködő sokszereplős kormányzás bonyolult rendszerét jelenti, ami a polgárság körében a részvétel és megfontolás új szintjét érné el.

Az átmeneti terv szerzői ugyanakkor rámutatnak a városi köztulajdonból fakadó kihívásokra is, mivel ezek – közösen teremtett értékékként és az önkormányzatra támaszkodva – az állami és a magántulajdonról is különböznek, ezért új együttműködési formákat is igényelnek a három szereplő, a polgárság, az állam és a piac között. Megállapítják, hogy „termelő piaci formák” szükségesek ahhoz, hogy „fenntartsák a köztulajdon és megélhetést teremtsenek a fő hozzájárulók számára”. Az államhatalom, Gent esetében a városvezetés szerepe, hogy az egyik partner legyen, mely lehetővé tesz ilyen polgári kezdeményezéseket, ugyanakkor biztosítja az egész polgárság érdekének demokratikus képviselőjét. A szerzők egyik fontos javaslata ezért a következő ajánlás: „A Közemberek Közgyűlésének megalakítása minden polgár számára, aki tevékenyen részt vesz a köztulajdon kialakításában, és Köztulajdon Kamara alapítása mindazok számára, akik megélhetése a köztulajdontól függ.” Legjobb gyakorlatként Gent város élelmiszer-politikáját említik, amelyben az Élelmiszerügyi Tanács létrehozása a képviselői és hozzájárulási logika sikeres összekapcsolásához vezetett, és javaslatot tesznek e minta másolására olyan köztulajdonok esetén, mint az energia, közlekedés, lakhatás stb.

¹ A P2P Alapítvány közelebbről megismerhető a <https://p2pfoundation.net/honlapon>.

² Gent teljes Köztulajdon átmeneti terve elolvasható és általában több tudható meg a Köztulajdon átmenetről a <http://commons-transition.org/commons-transition-plan-city-ghent/honlapon>.

A közsféra és a civilek partnerségei azonban nem végleges, befejezett vagy megbont-hatatlan dolgok: a kísérletezésen alapulnak és különböző formákban jelennek meg az új társadalmi mozgalmak és kezdeményezések képlékenységén belül, amelyek nagyobb egyenlőséget és fenntarthatóságot követelnek, amihez gyakran a fokozott állami fel-ügyelet és a közérdekvédelem igényei társulnak. Ezek sokszor az adott elképzeléssel vagy projekttel kapcsolatos vita vagy viszály egyenes következményei, de válaszol-hatnak olyan megszorító intézkedésekre vagy privatizációkra is, amelyek a városokat tehetetlen területi egységekké alakítják, és megfosztják a polgárokat a helyi politikával való konstruktív foglalkozás lehetőségétől.

A jelenlegi helyzetben a közsféra és a civilek partnerségei „közössé tételre irányuló kísérletekként, újra-önkormányzatosítási erőfeszítéseként, vagy városi kormányzá-si rendszereket demokratizáló kezdeményezéseként jelennek meg, melyek kezében van az átalakító hatalom, hogy az intézményeket olyan felhatalmazó, civil központú állammá változtassák, melynek a polgárok a partnerei.⁴ Hasonlóképpen, egy másik érdekes javaslat az állam átalakítására a „platformállam” elgondolás, amely „csak az intézményi, társadalmi és gazdasági innovációk helyi kísérletezéseiből alakulhat ki, vagyis abból a folyamatból és módszertanból, amelyen a co-city kezdeményezés alap-ul. A platformállam tehát összekapcsolódó, lehetőségeket adó és folyamatkönnyítő állam, amely központi szerepet játszik a megosztott erőforrások gondozásán ténykedő többi szereplő erőfeszítéseinek ösztönzésében és támogatásában, bekapcsolódik a vá-rosi kormányzás együttműködő/policentrikus rendszerébe, megkönnyíti a feltételeket a szereplők társadalmi kapcsolatainak kialakításához.”⁵

Közérdek – a demokrácia fő alkotórésze

Mielőtt megvizsgáljuk, hogyan működhetnek az új és másokat bevonó kormányzási és köztulajdonlasi modellek, fontos röviden elemezni jelenlegi helyzetünket. Miért most kezdtek el hirtelen ellenezni a polgárok városaik neoliberalizációját, megkérdőjelezni az állam foglyul ejtését helyi szinten vagy vitatni a közfunkciók bitorlását? Nyilván időre volt szükség a képviselői hatalom korlátainak felismeréséhez, hisz az erőteret különféle szereplők befolyásolták, amelyek mellőzték a közérdeket, és Európa-szerte kiszolgáltatták a városokat a piac kénye-kedvének. Ez gyakran a kormányzás műkö-dési zavarain, valamint a megszorítások és a köz- és magánsféra közötti – az üzleti és politikai osztályok rövid távú nyereségtermelését célul kitűző – megállapodások mérgező keverékén keresztül mutatkozott meg, amik eközben a polgárookra és a jövő nemzedékekre jelentős adósságokat és reménytelenséget hagynak a helyi politika vál-tozási képessége kérdésében. Sok ilyen esetben a polgároknak kevés választási lehe-tősége marad, legfeljebb egyrészt a köztulajdon rossz kezelése, másrészt az agresszív privatizáció közötti döntés.

Barcelona, Spanyolország – municipalista projekt működés közben

Barcelonában a helyi szintű hatalmat átvéve a Barcelona en Comú (Barcelona Közösen)¹ önkormányzati platform számos folyamatot kezdeményezett a városi közintézmények, politikák és szolgáltatások átalakítása érdekében. Ez az úgynevezett „municipalista át-alakulás” különböző elveket követ, elsősorban a közérdek és közjő előmozdítására, részvételi irányítási modellek kialakítására, valamint a különféle eszközök segítségével a polgárokkal folytatott folyamatos eszmecsere és párbeszéd megnyitására összpontosí-tókat. Az átfogó kivitelezést különböző tervek és programok segítségével dolgozzák ki és valósítják meg, külön figyelmet fordítva a végrehajtott intézkedések átláthatóságára, nyomon követésére és értékelésére. Végezetül a program vitára és módosításokra nyi-tott marad azáltal, hogy részvételi kommunikációs eszközöket vezetnek be a további egyeztetések érdekében. A polgárok tevékeny részvétele az önkormányzati politikákkal kapcsolatos helyzetfeltárásban, javaslatokban, vitákban és döntéshozatalban a lénye-gét képezi a Barcelona en Comú azon vágyának, hogy „másképp politizáljon”. A politi-kai döntéshozatal együttműködő megközelítését intézményesíteni is kellett, ami más kezdeményezések mellett a polgárok részvételéről szóló rendelet (Projecte normatiu Reglament de participació ciutadana) bevezetését eredményezte több mint egy évnyi online és személyes egyeztetést követően. A városvezetés maga is hangsúlyozza, hogy „miként az önkormányzati és ellenzéki képviselők és tanácsadók rendelkeznek csator-nákkal a kormányzati intézkedések megvitatására, nyomon követésére és ellenőrzésére, elengedhetetlen olyan fórumok létrehozása, ahol a nagyközönség elősegítheti, megvi-tathatja, eldöntheti és közösen alakíthatja az önkormányzati politikákat.”²

Barcelonán kívül hasonló önkormányzati projektek jöttek létre számos más városban, így Madridban, Lublinban,³ Nápolyban, Zágrábban és Belgrádban, ahol ezekkel egyenértékű folyamatokat kezdeményeztek a politikai szférában.

¹ További információ a Barcelona en Comúról itt található:

<https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/laura-roth/which-municipalism-lets-be-choosy> <https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/oscar-reyes-bertie-russell/eight-lessons-from-barcelona-en-com-on-how-to-take-bac>

http://wiki.p2pfoundation.net/Barcelona_en_Com%C3%BA#Citizen_participation_process,

<https://barcelonaencomu.cat/cat> (katalán és spanyol nyelven)

² <https://ajuntament.barcelona.cat/participaciociutadana/en/how-participate>

³ <http://blog.p2pfoundation.net/new-municipalism-poland/2017/02/23>

Ezt a rendszerszintű mintát számtalanszor megismételték egész Európában különböző időszakokban, az eredményekkel elszegényítve a polgárokat, végül pedig megszüntetve a hatékony politikai tevékenységhez szükséges képességüket.

Amíg a progresszív „félelem nélküli városok”⁶ hulláma rendszerszintű válaszként ki nem alakult, sok település rengeteg káros hatásnak volt kitéve, melyek gyorsan és drámaian átalakították a város életét és közéleti funkcióit. Számos esetben ez a közszolgáltatások és az életminőség további romlásában nyilvánult meg, ami a közszolgáltatások privatizációjával, a társadalmi kohézióhoz szükséges közterületek csökkenésével, valamint a kevésbé megfizethető és elérhető lakhatási lehetőségekkel járt együtt. A helyi politikusok nagyon gyakran közreműködő szerepet játszottak saját érdekeik érvényesítésében, miközben terhelték a jövő nemzedékeit – az életminőségüket és az erőforrásokhoz való hozzáférésüket veszélyeztetve – és az állami költségvetéseket is, melyekben egyre kevesebb forrás maradt oktatási, egészségügyi vagy lakhatási célra az adósság és a kamatok visszafizetése miatt. A valóságban legtöbb ilyen esetben a beruházások nem a közösségek életkörülményeinek javítását szolgálták, hanem a fogyasztás növelését vagy a társadalmi egyenlőtlenségek tükrözését kizárólagos övezetek vagy kiszajátított vagyron létrehozásával. Kényszerhelyzetben a neoliberalis menetrend helyi támogatói sok esetben előremenekültek a maradék természeti erőforrások és közösségi infrastruktúra intézményes rablásával és privatizálásával.

A megszorító intézkedésekkel párosulva ez számos városban elégedetlenséghez és egyre növekvő tiltakozó mozgalmakhoz vezetett, amelyek nyíltan megkérdőjelezték a fennálló helyzetet vagy – ahol lehetett – közvetlen önszerveződéssel átváltoztatták azt különböző területeken. Amint a Transnational Institute (TNI) beszámolt róla, a múlt évtizedben több ezer kezdeményezés jött létre Európában a közszolgálati ágazat visszaszerzésére és demokratizálására (olyan témákban, mint a lakhatás, az energia, a víz vagy a gondozás), ellenhatalomként közvetlenül fellépve a város neoliberalizációja által okozott károk megfékezése érdekében.⁷ Közös megmozdulást – többnyire sikereset – szerveztek, hogy ellensúlyozzák a megszorítások miatt visszavont vagy jelentősen csökkentett állami hatáskörök nyomán keletkező hatalmas űrt. Valójában úgy tűnt, hogy a válság lehetőséget teremt arra, hogy a polgárok közvetlenül bekapcsolódjanak a kormányzati struktúrákba és demokratizálják azokat, köztulajdonlást követeljenek – bár kedvezőtlen körülmények között, mivel a neoliberalizmus elvonó logikája következtében pénzügyi veszteségek és tartozások keletkeztek. A polgárok most már képesek voltak újrakezdeni, és demokratikus képviselőtüket használni a hatalom decentralizálására és a közösségi erőforrások irányításának visszaszerzésére, felismerve a különböző neoliberalis eszközök, például a PPP-k és a kiszervezési gyakorlatok kudarcát.

Bécs, Ausztria – a jó élet mindenkinek¹

Bécsben, ahol a javak megosztását és az állampolgári részvételt még mindig nagyra értékelik és fenntartják, a progresszív civil társadalom, a tudomány, a szociális mozgalmak és a szakszervezetek közeledése egymáshoz megteremtette a „Jó élet mindenkinek” elgondolást mind elméleti, mind gyakorlati szinten. Kétévente nagygyűléseket tartanak, melyek között párbeszéd-sorozatokat rendeznek, hogy teret adjanak új kérdések átgondolásának és megvitatásának. A találkozókra gyakran több ezer résztvevő látogat el, hogy közösen továbbfejlesszék az átalakulásról szóló elképzeléseket. Ez a kollektív cselekvés mer egyenjogúsítani és utópisztikus lenni a „Jó élet mindenkinek” elképzelés segítségével, melyben a haladás nem mások kárára történik, hanem a szabadság, béke és szolidaritás útján valósul meg.

A „Jó élet mindenkinek” 2017-es nyitótalálkozójának eredményeként öt tételt soroltak fel, amelyek célja egy mindenki számára jó megélhetést biztosító világ és társadalom látomásának felvázolása:

1. A társadalmaknak olyan jövőképre van szükségük, amely iránymutatást nyújt és a lehető legnagyobb mértékben megvalósítja az egyéni lehetőségeket.
2. A jó élet mindenkinek valós utópia; olyan civilizáció, ahol egyesek nem mások rovására haladnak előre.
3. A mindenkinek járó szabadsághoz demokratikusan meghatározott korlátok szükségesek.
4. A szelektív gazdasági regionalizáció elősegítheti a szuverenitást és a kozmopolitizmust.
5. A jó élet mindenkinek elgondolás teret kell biztosítson az alulról jövő mozgósításnak.²

Különösen a szuverenitás és a kozmopolitizmus együttes hangsúlyozása érdekes, mivel ez elismeri, hogy az olyan világméretű problémák, mint az éghajlat, a szegénység, az emberi jogok és a gazdasági világrend sokrétűek, és nem csak globális szinten kell foglalkozni velük. A klíma- és szociális politikákat gyakran helyben alakítják ki és/vagy hajtják végre. „Emberek minden szinten cselekedni kezhetnek a szabadság, szolidaritás, fenntarthatóság és demokratizálódás előmozdítása érdekében.”

¹ <http://www.guteslebenfueralle.org/en/>

² Az öt tétel mindegyikéről további részletek olvashatók itt: <http://www.guteslebenfueralle.org/en/id-5-thesis-for-a-good-life-for-all.html>

A TNI szerint a közérdek védelme érdekében több ezer politikus, köztisztviselő, munkavállaló, szakszervezet és társadalmi mozgalom dolgozik jelenleg – gyakran láthatatlanul –, hogy visszazerezzen vagy létrehozson olyan hatékony közszolgáltatásokat, amik kielégítik az emberek alapvető szükségleteit és válaszolnak társadalmi, környezeti és éghajlati kihívásainkra. Összesen 45 országban több mint 1600 város vesz részt az „(újra)önkormányzatosításban”, vagyis „a közszolgáltatások magánkézből a közszférának visszaadásában”.⁸ Ezek az (újra)önkormányzatosítások általában sikeresen mérsékeltek a költségeket és díjakat, javítva a munkavállalók körülményeit és fellendítve a szolgáltatások színvonalát, ugyanakkor nagyobb átláthatóságot és elszámoltathatóságot biztosítva.⁹ Ugyanez a TNI-jelentés kimondja azt is, hogy „az (újra)önkormányzatosítások minden szinten zajlanak, a köztulajdonlás különböző modelljeivel és eltérő szintű állampolgári és munkavállalói részvétellel. Ebből a sokféleségből mindazonáltal összefüggő kép rajzolódik ki: az (újra)önkormányzatosító mozgalom a privatizációt és megszorító politikát erőltető folytonos fentről jövő nyomás ellenére növekszik és terjeszkedik.”¹⁰

Verseny a mélybe – a köz- és magánszféra közötti partnerségek káros útjai

Az utóbbi évtizedek politikai valósága azonban az, hogy a köz- és magánszféra közötti partnerségek, a PPP-k különösen hasznosnak bizonyultak a város általános neoliberalizációjában, a köztulajdon kisajátításában és a város közösségi szerepeinek erodálásában. Sok esetben - az említett eszközök és hasonló politikák támogatásán keresztül - egyes helyi politikusok a kiváltságaikat a közösségi értéket képviselő erőforrások kisajátítására használták (gyakran saját helyzetüket javítva és az egyenlőtlenség szakadékát növelve), miközben hatalmas adósságokat és fenntarthatatlan projektekhez kapcsolódó kockázatokat hagytak a jövő nemzedékekre. Éppen a PPP-k kudarcai miatt került sok európai város fenntarthatatlan pénzügyi helyzetbe, ezek a fiaskók adósságba és borsos kiadásokba verték a közösségi költségvetéseket, amiket már amúgy is megterheltek és kimerítettek a PPP-k.

A TNI szerint „a PPP-k olyan közép - vagy hosszú távú szerződéses megállapodást jelentenek az állam, egy regionális vagy helyi hatóság és egy magáncég között, amelyben a magánszektor részt vesz a hagyományosan a kormány által biztosított eszközök és szolgáltatások nyújtásában. Példát jelentenek erre a kórházak, iskolák, börtönök, utak, vasút, víz, közegészségügy és energiaszolgáltatások. E minőségükben olyan területeket fednek le, amelyek befolyásolják a polgárok alapvető emberi jogait. A PPP-k alternatívát jelentenek a közösségi infrastruktúrák beszerzésének vagy a társadalmi szolgáltatások

Bologna, Olaszország – Bolognai szabályozás

A városi élet egyik legjelentősebb és legbehatóbb szerkezetátalakítása a közelmúltban Bolognában valósult meg a LabGov,¹ a városi együttműködés tanulmányozásának és gyakorlásának szentelt első laboratórium munkája révén, mely Christian Iaione és Sheila Foster együttes irányítása alatt működik 2012 óta. Ilyen tekintetben Iaione is részese volt a városi köztulajdonról szóló bolognai rendelet kidolgozásának.²

A LabGov nemzetközi ismertségre tett szert, miután 2015-ben Bolognában megrendezte a The City as a Commons (A város mint köztulajdon) nemzetközi konferenciát, amelyre több mint 200 szakértő, tudós és polgár gyűlt össze a világ minden tájáról a The International Association for the Study of the Commons (IASC, a Köztulajdon Tanulmányozás Nemzetközi Szövetsége) égisze alatt. A LabGov tervezete és Co-City³ jegyzőkönyve alapján további LabGovok jelentek meg Olaszországban⁴ és azon kívül is, melyek adatait összegyűjtötték a Co-Cities adatbázisban:⁵ több mint 130 város több száz köztulajdon-alapú projektet és városi politikát valósít meg jelenleg. Mindezen különböző projektek elemzése bekerül a Co-City jegyzőkönyvbe, amelyet a LabGov folyamatosan módosít. Ezáltal a jegyzőkönyv eléggé nyitott is ahhoz, hogy minden egyes helyi viszony igényeihez és feltételeihez alkalmazkodjon, lehetővé téve, hogy az iránymutatásként, ne pedig szigorú tervként szolgáljon minden közös kormányzási kísérlethez.

1 További információ a LabGovról itt található: <https://labgov.city/about-people/>

2 A bolognai rendelet olyan jogi keret, amely a polgárok együttműködési igényeire válaszol, mivel a meglévő eszközök nem voltak alkalmasak arra, hogy lehetővé tegyék az önkormányzat és a polgárai közötti együttműködést a városi közterületek közös irányítása és gondozása terén. További részletek: Laura Sobral, Doing it Together – Cooperation tools for the city co-governance (Csináljuk közösen! – Együttműködési eszközök a városi együttműködéshez), 2018, 62-81. o.: https://issuu.com/acidadeprecisa/docs/doing_together_laurasobral_2018_iss. Lásd még: <https://labgov.city/thecommonspost/bologna-regulation-on-public-collaboration/>

3 További információ a Co-City mibenlétéről itt található: <https://labgov.city/city-as-a-commons/#CCP>

4 Például Battipagliában, Mantovában, Reggio Emiliában és Rómában.

5 Az adatbázis itt érhető el: <http://commoning.city/commons-map/>

nyújtásának megszokott módjára. A hagyományos beszerzéseknél az államnak előre meg kell finanszíroznia és ki kell fizetnie a költségeket, amikor út vagy iskola épül. A PPP-k esetében viszont a költségek hosszú időszakra oszlanak el.

Ez tehermentesíti az államkincstárt és csökkenti a kezdeti hitelfelvételi igényeket. Ugyanakkor a PPP-k felhalmozhatnak hitelfelvételt és adósságot a jövőre, csökkentve a kormányok fiskális mozgásterét és képességét alapvető szolgáltatások nyújtására. Továbbá a PPP-projektek gyakran olyan infrastruktúrát vagy szolgáltatásokat hoznak létre, amelyek használati díjából termelnek bevételt, ami sikeresen kizárhatja a szegényebb polgárokat.¹¹ Dicséretük ellenére végül sok PPP drágábbnak bizonyul a nyereségvárakozások, a tranzakciós díjak és a tőke költség miatt. Ilyen megállapodásoknál az érintett városok jövőjét gyakran új költségek, adósságok és szűkített politikai választási lehetőségek közé zárják hosszú távon, ami sokszor rossz szolgáltatásokat és a demokratikus elszámoltathatóság elvesztését eredményezheti.¹² A közszolgáltatások ellátásának teljes körű – golyóálló szerződések által védett – magánüzemeltetői kézbe adása megfosztja a polgárokat attól, hogy bármilyen döntéshozatalban részt vegyenek, ugyanakkor a helyi adók révén jelentős kockázatoknak is kiteszi őket – felhasználóként és közreműködőként egyaránt.

A nyilvánosság visszaigénylése, a város újrafelfedezése

Az állampolgárok helyi szintű önszerveződése valódi demokratikus képviselővé és átalakító erővé alakulhat a közintézményekkel együttműködés révén. Sok olyan ösvény áll rendelkezésre, amelyek hasznosak lehetnek a nyilvánosság visszaigénylését megcélzó feltörekvő európai mozgalom bemutatásánál; az állam (országos és helyi szintű) közösség tételén¹³ vagy a közszolgáltatások (újra)önkormányzatosításán keresztül. Ez gyakran kibontakozó elképzelésekkel párosul a jelenlegi kormányzási modell demokratizálásának vagy a köztulajdon növelésének módjáról, amit sok esetben az állam foglyul ejtésének különböző formái csökkentettek. Ennek egyik előnye, hogy a közérdekhez kapcsolódó közös perspektívát valószínűleg oszthatja mind az önkormányzat, mind a polgárok, míg ez ritkán fordul elő magánbefektetők esetében, akik elsősorban bevételre és nyereségre törekednek. Ezért mostanában egyedi struktúrák alakulnak ki Európában, hogy a közintézmények és a polgárok közötti együttműködésre és összedolgozásra építsenek, esetenként akár a köztulajdonlasi kezdeményezéseket is bevonva¹⁴ különféle szakpolitikák terén és érdekes területeken (például hulladék, víz, energia, lakhatás, oktatás). Ezek többéves kísérletezési folyamatok részét képezik, amelyek sokféle hibrid intézményi megállapodást készítenek elő és kötnek meg a közösségi kezdeményezés és a közigazgatás között, a közérdek védelmére összpontosítva, nem pedig arra, hogy magánbefektetőket találjanak erőforrások vagy infrastruktúra átvétele és árucikké alakítása céljából. Néhány esetben „a helyi vezetők felismerték a

Hamburg, Németország – a mi városunk, a mi hálózatunk

Hamburg esete nemcsak az egyik legjobb példa a közszolgáltatások európai újra-önkormányzatosítására, hanem a sikeres Energiewende¹ mozgalom mintája is, amely rendszer-szintű ökológiai átmenetet eredményezett az energiaágazatban a közösségi energia létrehozásával párosulva. Ez a nagy energiacégekkel kötött koncessziós szerződések fokozatos megszüntetésével kezdődött, ami rendszer-szintű változásra nyújtott lehetőséget, mivel napirendre került a jövőbeli helyi energiaellátás témája, és kinyílt az ajtó a kialakult kapcsolatok leküzdéséhez.

Az „Unser Hamburg – Unser Netz”² (A mi Hamburgunk – a mi hálózatunk³) koalíciót 2010-ben alapította a szociális és környezetvédő mozgalom hat szervezete, köztük az Attac Hamburg, a Friends of the Earth (BUND, A Föld barátai), az evangélikus egyház közösségei és mások. Népszavazást kezdeményeztek, hogy a városvezetést jogilag kötelezzék az energiahálózatok (villamos energia, távfűtés, gáz) újra-önkormányzatosítására, valamint az ügyfelek igényeinek és az éghajlatvédelemnek megfelelő energiaágazat kialakítására, s ezt 2013 szeptemberében a szavazatok 50,9 százalékával megnyerték.

Amint azt Sören Becker a Transnational Institute-nak, a TNI-nek kifejtette, a hamburgi népszavazás sikere semmiképpen sem a végét, hanem az indító szikrát jelentette a német újra-önkormányzatosítási politikának, mivel hasonló folyamat más német városokban, például Berlinben⁴ és Augsburgban is megfigyelhető volt. „Összegezve: az újra-önkormányzatosítást korábban nyíltan ellenző kormány egyszer csak a reform végrehajtásának felelőssévé vált.”⁵

„Úgy tűnik, az újra-önkormányzatosítás olyan változásokat eredményezett, melyek nagyobbak voltak, mint maga az energiaellátás ügye”,⁶ mivel a „szokásos üzletmenet” végéhez vezetett az általános politikai gazdasági struktúrákban, amik nem csak a német energiaágazatra érvényesek.

1 Német energiaátmenet

2 <http://unser-netz-hamburg.de/>

3 A kezdeményezés rövid, angol nyelvű ismertetése itt található: <http://www.energy-democracy.net>

4 Lásd Transnational Institute, A közszolgáltatások visszaigénylése: Hogyan fordítják vissza a városok és a polgárok a privatizációt, 2017, elérhető a következő honlapon: https://www.tni.org/files/publication-downloads/reclaiming_public_services.pdf, 24 - 25. oldal a berlini események további részleteiért

5 Transnational Institute, Reclaiming Public Services: How cities and citizens are turning back privatisation (A közszolgáltatások visszaigénylése: Hogyan fordítják vissza a városok és a polgárok a privatizációt), 2017, elérhető a következő honlapon: https://www.tni.org/files/publication-downloads/reclaiming_public_services.pdf, 127. o.

6 Transnational Institute, Reclaiming Public Services: How cities and citizens are turning back privatisation (A közszolgáltatások visszaigénylése: Hogyan fordítják vissza a városok és a polgárok a privatizációt), 2017, elérhető a következő honlapon: https://www.tni.org/files/publication-downloads/reclaiming_public_services.pdf, 128. o.

tevékeny polgárságban és hatékony közösségekben rejlt közérdeket: ezért támogatják a lakosok és más érdekeltek elkötelezettségét úttörő társadalmi kezdeményezések kidolgozása iránt”.¹⁵ Ezekben az esetekben közössé tétel vagy más kollektív fellépések révén a polgárok új társadalmi értéket tudnak létrehozni, szemben a PPP-k kivonásra irányuló módszereivel.

Sok ilyen elképzelést a progresszív közösségek (elsősorban európai zöldpártok, ökológiai és köztulajdon-szervezetek, a nemnövekedési mozgalom és „jó élet mindenkinek” kezdeményezések¹⁶) már osztottak és műveltek mint a szükséges paradigmaváltás alapeszméit. Az utóbbi időben ezek a gondolatok nagyobb általános népszerűsége is szert tettek sokféle önkormányzatosító, municipalista platform révén, és – amint a képviselői hatalmat választásokon megszerezték – a közintézmények átalakítására irányuló erőfeszítéseik miatt. Azonban még ezekben az esetekben is „a municipalista kezdeményezések megkérdőjelelik a helyi intézmények »belseje és külseje« közötti éles határvonalat, ugyanakkor elismerik, hogy e terek között termékeny feszültség is kialakulhat. Sok esetben a municipalista jelöltségek megszervezése társadalmi mozgalmaktól ered, mivel aktivisták és egyszerű polgárok döntenek a választásokon indulásról. Ezért a municipalizmus elősegíti a »kívülről eredő nyomást«, valamint a döntéshozatali mechanizmusok megnyitását a helyi intézményeken belülről, hogy a mozgalmak nagyobb hatást gyakorolhassanak a politikára.”¹⁷ A polgárok, akik a közösségi kezdeményezések mozgatórugói, gyakran úgy érzékelik, hogy „képesek társadalmi célok elérésére törekedni ugyanolyan vagy akár jobb szinten, mint az intézmények. Véleményük szerint a tehetség és tudás, a vállalkozó szellem, a szervezési és gyakorlati kapacitások, valamint az állampolgári csoportok őszinte és mély elköteleződése lehetővé teszi a városi változások hatékonyabb vezetését, sokkal inkább, mint a bürokratikus struktúrák által igazgatott közpolitikák révén.”¹⁸ Mindazonáltal olyan figyelmeztetések is elhangzanak, hogy nagyjából ugyanezen okból előnyös, ha a társadalmi mozgalmak anarchistaabbak a gyakorlatban, hogy fenntartsák autonómiájukat és tárgyalási pozíciójukat a közéleti struktúrákkal való összeolvadás folyamán.¹⁹

Ez rendkívül hasznos lehet a közintézmények átalakítása során, és amikor a közigazgatás és a polgári kezdeményezések perspektíváinak közös alapját kell meghatározni. A platform-állam fogalma, ahogy a LabGov Bolognában megalkotta, miközben a „co-city” elképzelésen dolgozott, különösen hasznos erre a célra, mivel ezen a kereten belül a kormány arra törekedhet, hogy „stabil partnerségeket kezdeményezzen a »nyilvánosság mint személy« (közintézmények az állam mint apparátus) és a »nyilvánosság mint közösség« vagy »közösségek« (amit a társ-kormányzás másik négy szereplője alkot) között”.²⁰ Ennek előfeltétele azonban „a kollektivitás kiemelkedő szerepének elismerése, ezáltal a jogi, politikai, intézményi szubjektivitás elismerése az ötszörös csigavonal, vagyis pentahelix modell ötödik szereplőjére, a polgári szereplőre (amit kollektívák, aktív polgárok, társadalmi újítók, városformálók, informatikai kézmű-

vesek, városi gazdák, munkatársak, digitális kollektívák stb. alkotnak) újdonságot és kihívást jelent, amivel a városi alkotmányjogászoknak és a városi kormányzás tudósainak foglalkozniuk kellene.

A város alkotmányossága megköveteli a települési demokratikus és politikai döntéshozatali folyamat átgondolását, és magában foglalja a közigazgatás belső, szerkezeti és eszmei átszervezését, hogy újfajta, a hatalom összehangolására és elosztására alapozott kapcsolata alakuljon ki a polgárokkal korlátozások, megszorítások és a hatalom szétválasztása helyett.”²¹ Hasonló érveket hangoztatnak tapasztalt tudósok és aktivisták az olasz köztulajdon-mozgalom másik szárnyából, azt állítva, hogy „a társadalmi mozgalmaknak több lehetőségük van a meglévő intézmények megkérdőjelezésére és igazi alternatívák felkínálására, mert civil társadalmi szereplőkből állnak, nem pedig szakemberekből, és megteremthetik az olyannyira hiányzó intézményi »képzőerőt«, ami például a magántulajdon igazi alternatíváinak biztosításához szükséges. Új képzőerőt kínálhatnak a tulajdon működőképes alternatív újraelosztása, olyan új vagy hagyományos közösségi tulajdonformák értelmében, amik elősegítik az együttműködést a szűkös erőforrások megosztása terén, ezáltal bővítve a hozzáférést ezekhez a tőlük függő helyi lakosok számára.”²² Ezzel összhangban a köztulajdonon alapuló társadalmi mozgalmak intézményi innovációra és „alternatív erőforrás-irányítási és -gazdálkodási formák” kialakítására törekednek.²³

Következtetés

A megszorítások és a privatizációs modellek egyéb káros hatásai miatt többszörös válságok nyitottak lehetőséget a város újbóli feltalálására önszerveződés, közös cselekvés és köztulajdonlás révén.²⁴ Bár a közszféra és a civilek vagy a közszféra és a magán-személyek közötti partnerségek még kísérleti szakaszban tartanak, biztosan releváns és életképes alternatívákat jelentenek a további árucikké alakításra – és a PPP-ken keresztül gyakran űzött, kivonásra irányuló gyakorlatokra.²⁵ Hatalommal ruházzák fel a polgárokat, erősítik képviselőiket, továbbá ösztönzik társadalmi elkötelezettségüket és részvételüket. A polgárok közötti bizalom erősítésével és a részvételük ösztönzésével, valamint amikor osztályt, nemet és az egyéb egyenlőtlenségek megszüntetését figyelembe véve vannak kialakítva, ezek az együttműködési modellek valódi változást idézhetnek elő, és átalakuláshoz vezethetnek Európa minden városában és önkormányzatánál.²⁶

Hivatkozások

1. BCN En Comú, Municipalise Europe (Önkormányzatosítsuk Európát), 2018.
2. A Fearless Cities (Félelmentes Városok) csúcstalálkozó további részletei: <http://fearless-cities.com/en>
3. Az Európai köztulajdon gyűlés (European Commons Assembly) további részletei: <https://europeancommonsassembly.eu/>
4. Dolenc, D. és mások, 'Constructive Confrontation or Constructive Tension: The State and The Commons' (Konstruktív szembenállás vagy konstruktív feszültség: az állam és a köztulajdon), Green European Journal, Volume 14/2016, Finding Common Ground (Közös alap keresése), <https://www.greeneuropeanjournal.eu/constructive-confrontation-or-constructive-tension-the-state-and-the-commons/>
5. Iaione, C. 'The Right to the Co-City' (A jog a Co-Cityhez), 2017., elérhető itt: <http://labgov.city/commonspress/the-right-to-the-co-city/>. Ezen túlmenően „a platformállam kiindulópontjának ösztönöznie kell az adminisztratív fellépés következő nemzedékét is [...] a tekintélyre és hierarchiára vagy szolgáltatásnyújtásra és kiszervezésre alapozva, hogy elfogadja az együttműködést különböző szereplőkkel, amelyben a kormány lényeges szerepet játszik.”
6. Elérhető itt: <http://fearlesscities.com/en>
7. Transnational Institute, 'Reclaiming Public Services: How cities and citizens are turning back privatisation' (A közszolgáltatások visszaigénylése: Hogyan fordítják vissza a városok és a polgárok a privatizációt), 2017., elérhető itt: https://www.tni.org/files/publication-downloads/reclaiming_public_services.pdf
8. Transnational Institute, *i. m.*
9. Transnational Institute, *i. m.*
10. Transnational Institute, *i. m.* „Pontosabban az újra-önkormányzatosítás nem más, mint a közszolgáltatások átadása a különféle formái közül bármelyikben megjelenő privatizációból – így a vagyontárgyak magántulajdonából, a szolgáltatások kiszervezéséből, továbbá a köz- és magánszféra partnerségeiből (PPP-kból) – köztulajdonba, közös kezelésbe és demokratikus felügyeletbe. Míg ebben a kutatásban főleg a teljes köztulajdonba visszadás eseteire összpontosítunk, a felmérés a túlnyomórészt köztulajdonban lévő szolgáltatások példáiit is említi, amikor a modell egyértelmű közösségi értékekkel valósul meg, közérdekű célok szolgálata érdekében, és amikor tartalmaz valamiféle demokratikus elszámoltathatóságot.”
11. Transnational Institute, *i. m.*
12. Transnational Institute, *i. m.* „A kormányoknak és pénzintézeteknek arra kell összpontosítaniuk, hogy kidolgozzák a megfelelő eszközöket országos szinten annak meghatározására, hogy kívánatos-e – és milyen körülmények között az – PPP-ket választani hagyományos beszerzés helyett. Ez azzal jár, hogy ki kell választaniuk a legjobb finanszírozási mechanizmust, például az állami hitelfelvétel lehetőségének vizsgálatát, és abba kell hagyniuk a PPP-k valódi költségeinek elrejtését, bejelentve a nemzeti számlákban és statisztikákban a projekt költségeit és függő kötelezettségeit. Ez javítja a döntéshozatali folyamat átláthatóságát és növeli a demokratikus elszámoltathatóságot.”
13. Gunther Teubner & Antonio Negri, The Law of the Common: Globalization, property and new horizons of liberation, Finnish Yearbook. (A közös törvénye: globalizáció, tulajdon és a felszabadítás új láthatárai, Finn évkönyv) „Miközben a »közös« a magán elidegenedésének megszüntetésére törekszik kollektív tevékenységek és kollektív hozzárendelési módok révén, a »nyilvánosság« igyekszik erősíteni a nyílt és demokratikus mérlegelés terét, ami minden egyes társadalmi területen megtalálja különböző formáit.”
14. Elérhető itt: <https://commonsblog.files.wordpress.com/2007/10/mattei-italian-commons-chapter-short.pdf>
15. A Federcommons létrehozására irányuló olasz javaslat különösen lényeges itt: „A köztulajdonért folytatott küzdelem alternatív intézményeket próbál felfedezni. Az ABC Naples a közművek területén tevékenykedő más vállalatokkal együtt támogatja a Federcommons megszületését, hisz az egyesület célja annak a több mint 4000 közszolgáltató cégnek az összekapcsolása, amelyek még mindig 100%-ban köztulajdonban állnak, hogy privatizációjukat megakadályozza. A kísérlet arról szól, hogy megpróbálják javasolni – a vízgazdálkodáson túlmutatóan – olyan jogi formák feltárását, melyek haladó szellemben alkalmasabbak a köztulajdon kezelésére. Ez a szervezeti erőfeszítés a maga módján szintén izgalmas kihívást jelent, mivel a közüzemi szolgáltatók jelenlegi szövetsége, a Federutility (amelyben a magánvállalatok nagyon erősek) de facto monopolizálta az érdekvédelem munkát és a rendkívül összetett jogrendszer értelmezését.”
16. Baioni, M., 'Public Policies in Support of Civic Initiatives' (A civil kezdeményezéseket támogató közpolitikák), 2017, elérhető itt: <http://cooperativecity.org/2017/11/21/public-policies-for-civic-initiatives/>
17. <http://www.guteslebenfueralle.org/en/home.html>
18. <https://www.opendemocracy.net/en/can-europe-make-it/which-municipalism-lets-be-choosy/> Lásd még: „Néhányan azt állítják, hogy ez a társadalmi mozgalmi szervezetek »lefejezésének« kockázatása (mivel az emberek és az energia is az intézményekbe és az új politikai platformokba kerülnek át), vagy hogy a választási sikerek mérséklék a baráti kormányokra gyakorolt nyomásgyakorlás szükségességét. Éppen ellenkezőleg, a Félelmentes Városok municipalizmusa megérti, hogy az intézményes cselekvési képesség az utcai társadalmi mozgósítástól függ: meg kell nyitnunk intézményeket a polgárok számára, és érzékenyek kell lennünk a társadalmi mozgalmaktól jövő bírálatra.”
19. Baioni, M., *i. m.*
20. <https://ipe.hr/en/activities/carlos-delclos-this-is-a-good-time-for-social-movements-to-be-anarchist-in-practice/>
21. „Teljes autonómiára kell törekedniük, függetlenségre bárkitől, aki hatalmon van, függetlenségre a párttól és az államtól és az lehető legnagyobb mértékben, szembeszállva piacokkal, a magánszektoral, intézményi hatáskörökkel és így tovább. Különböztetik a kockázatot, hogy egyszerűen a kormány karja legyenek, lehetetlenné téve a legitimitás megszerzését a nép körében, ami szükséges ahhoz, hogy sikeres legyen a nyomásgyakorlás az emancipációs változás érdekében.”

22. Iaione, C., *i. m.*
23. Iaione, C., *i. m.* Továbbá „ehhez szükség van egy olyan kormányzati stratégia kialakítására, amely erősíteni tudja az öt városi/helyi szereplő (köz, magán, társadalmi, kognitív és mindennekeelőtt polgári) együttműködési képességét, hogy közös tervezési technikák segítségével elvégezzék a közösségi köztulajdon és szolgáltatások közös előállítását, valamint a co-city irányításához szükséges intézmények és szabályok együttes létrehozását. Az összevonás irányítása a városi együttlkormányzasi mátrix segítségével fejezhető ki.”
24. Bailey, S. & Mattei, U., ‘Social Movements as Constituent Power: The Italian Struggle for the Commons’ (Társadalmi mozgalmak mint alkotóerők: Az olasz küzdelem a köztulajdonért), 2012. Elérhető itt: <http://www.uninomade.org/wp/wp-content/uploads/2012/10/Social-Movements-as-Constituent-Power.pdf>
25. Ezenfelül: „A köztulajdon-mozgalmaknak nemcsak abban az értelemben van valós értékük, hogy mozgósítják a civil társadalom szereplőit a vállalatok és a kizsákmányoló kapitalista rendszer elleni küzdelemre, hanem olyan szempontból is, hogy a sikeres közösségi erőforrás-gazdálkodás tapasztalatait is megosztják”.
26. Bailey, S. & Mattei, U., *i. m.* „Nemcsak elméleti, hanem empirikus kihívásokat jelentenek a magántulajdon feltevéseire és a liberális alkotmányos formát alátámasztó fejlődési állapotról. A demokratikus alkotmányos szövet helyreállítása tehát alkotó cselekvés, amíg a közvetlen és fizikai küzdelem a köztulajdonért egy sokaság demokratikus gyakorlatában gyökerezik, és olyan alkotmányos szövegre vagy alapelvre mutathat rá, ami képes helyreállítani az emberek érdekét a nyereségével szemben.”
27. Baioni, M., *i. m.* „A dél-európai országok gazdasági és pénzügyi válságát elsősorban a közpolitikák súlyos visszanyesései tükrözik. A hiány erőnné alakítása érdekében néhány helyi vezető átforgalmazta politikáit, ellenállva a jóléti ágazat privatizációjának, és inkább arra összpontosítva, hogy kedvező hatást gyakoroljanak polgáraik életére...”
28. Baioni, M., *i. m.* „A közigazgatás alapvető támogatást nyújthat a polgári kezdeményezéseknek a köztulajdonban lévő terekben működéshez (koncesszióba adva elhagyott tulajdonait a karbantartási költségek csökkenése fejében, és alacsony vagy jelképes bérleti díj ellenében).”
29. Baioni, M., *i. m.* „Végül általánosabb szinten a kapcsolati tőke fontosságát kell hangsúlyozni. A kapcsolati tőke kifejezetten a személyek közötti bizalomra és a hálózatépítésben való részvétel szokására épül. A társadalmi kohézió és a »polgári kultúra« jó szintje segíti a polgárok által vezetett kezdeményezéseket. A közigazgatás kulcsszerepet játszhat a kapcsolati tőke erősítése feltételeinek megteremtésében, szerkezetének kialakításában, továbbá a várost formáló és az infrastruktúrát kezelő közpolitikák megszólításában. A társadalmi újítók szemszögéből nyilván egyszerűbb támogató környezetben fejleszteni kezdeményezéseket, ahol könnyen kapcsolatba léphetnek az azonos célt, készségeket és hozzáállásokat osztó emberekkel, valamint ahol néhány közösségi tér és szervezet elkötelezett a gondolatok terjesztése és a hálózatok létrehozása iránt.”

A Lehet Más a Politika párt által alapított Ökopolisz Alapítvány célja az állampolgári tájékoztatás és tájékozódás javítása, a politikai kultúra fejlesztése és a közjó szolgálata, kiemelten az ökopolitikai gondolkodásmód elterjesztése, az ökopolitikai alternatívák megfogalmazása, valamint az ökopolitika képviselőinek elősegítése a fenntarthatóság, a közügyekben való állampolgári részvétel és az igazságosság széles körű népszerűsítése révén.

Elérhetőségeink:

1068 Budapest,
Felsőerdősor utca 12–14. 3. em. 3.

+36 30 542 4145
info@okopoliszalapitvany.hu
www.okopoliszalapitvany.hu
www.facebook.com/Okopoliszalapitvany

Kapcsolat:

GEF

GREEN EUROPEAN FOUNDATION

GREEN EUROPEAN FOUNDATION

Rue du Fossé 3, L-1536 Luxembourg

Brüsszeli iroda: 15, rue d'Arlon,

B-1050 Brussels

t: +32 (0) 2 234 65 70

e: info@gef.eu

Elérhetőségek:

Látogasson el honlapunkra, ahol közelebbről megismerheti munkánkat:

www.gef.eu

Kövesse alapítványunkat a közösségi médiában, hogy értesüljön újabb tevékenységeinkről és rendezvényeinkről szerte Európában

GEF_Europe

GreenEuropeanFoundation

GEF_Europe